

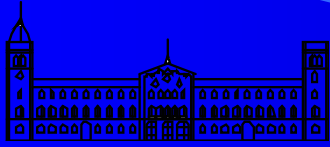
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Bloc 3

Les llengües i la literatura al currículum d'educació primària

Prof. Lúdia Usó Vicedo

U

UNIVERSITAT DE BARCELONA

B

3.1. Llengua i escola. L'àrea de llengua en el currículum d'Educació Primària. La transversalitat de la llengua: globalització i integració d'aprenentatges al cicle inicial.

3.2. El projecte lingüístic de centre. Acollida i escolarització dels alumnes nouvinguts.

3.3. L'avaluació formativa a l'àrea de llengua.

3.4. La competència lingüística en les avaluacions externes del sistema educatiu.

3.1 Canvis importants al currículum

- **Referits als alumnes:**
 - Igualtat d'oportunitats
 - Garantir un aprenentatge que faciliti la convivència
- **Referits als centres:**
 - Obertura de l'escola a l'entorn
 - Autonomia dels centres i dels professors
- **Referits al sistema educatiu:**
 - La continuïtat, coherència i progressió de les etapes
 - Especificació de les condicions que permeten valorar el progrés dels alumnes

3.1 Principis de l'educació

- **Des d'una perspectiva psicològica**
 - Aprenentatge **significatiu i funcional**
 - Garantia d'una educació **duradora** no memorística
 - Connexió amb la vida real de l'alumne
 - Motivació pel que estudia. L'aprenentatge ha de ser **útil**
- **L'alumne:**
 - hem de partir del que ja sap
- **El professor:**
 - amb la nova metodologia de transmissió d'informació, ajuda l'alumne a reorganitzar el seu coneixement del món i a transferir aquest coneixement a altres situacions

3.1 Principis de l'educació

- **Des d'una perspectiva sociològica:**

- L'aprenentatge té lloc i es veu mediatitzat per la **interacció** social
- Interacció a classe i amb el món
- Es tracta d'un aprenentatge social més que individual

- **Des d'una perspectiva didàctica:**

- **Adaptació:** resposta adequada a les necessitats i possibilitats dels alumnes
- **Significació:** relacionar de manera no arbitrària els coneixements nous amb els que l'alumne ja té
- **Autonomia progressiva:** garantir que els alumnes continuïn aprenent sols

3.1 Principis de l'educació

- **Reequilibri:** acostar les concepcions prèvies dels alumnes a les construïdes pel saber científic per configurar una imatge del món actual
- **Activitat:** ajudar l'alumne a adoptar una actitud compromesa respecte al seu aprenentatge participant amb els companys
- **Des d'una perspectiva epistemològica**
 - Es basa en la idea que **NO** es pot ensenyar el més important de la llengua i la literatura sinó el més important d'allò que els alumnes són capaços d'aprendre a cada cicle
 - **Respectant** les seves possibilitats psicològiques i atenent a la demanda social

3.1 EI CURRÍCULUM

La competència comunicativa lingüística és la base de tots els aprenentatges i, per tant, el seu desenvolupament és responsabilitat de totes les àrees i matèries del currículum.

Currículum Ed. Prim p. 16

3.1 Llengua i escola

Es remarca que la llengua catalana s'ha d'utilitzar com a llengua vehicular i d'ensenyament i aprenentatge i en les activitats internes i externes de la comunitat educativa (...).

Introducció currículum (p. 5)

Atesa la complexitat i diversitat lingüística i cultural de la nostra societat es fa necessari potenciar des de l'escola la llengua pròpia, que ha d'esdevenir llengua comuna i factor de cohesió social de tota la població. En funció de la realitat sociolingüística de l'alumnat, cal implementar mesures d'immersió en llengua catalana amb la finalitat de potenciar l'aprenentatge.

Introducció currículum (p. 5)

3.1 Què és un currículum?

Un CURRÍCULUM és la plasmació d'unes intencions educatives per part de l'administració que reflecteix un model de societat i d'educació.

El CURRÍCULUM és el conjunt dels objectius, continguts, metodologia i criteris d'avaluació de les diferents àrees, conjuntament amb la contribució de l'àrea a l'adquisició de les competències bàsiques. Els apartats del currículum de cada àrea són:

3.1 El currículum: apartats

- Introducció
 - Competències pròpies de l'àrea
 - Contribució de l'àrea a les comp. bàsiques
 - Estructura dels continguts
 - Consideracions sobre el desenvolupament del currículum
- Objectius
- Continguts
- Connexions amb altres matèries
- Criteris d'avaluació

3.1 El currículum: objectius

- Són més importants els objectius que els continguts
- Els continguts s'expressen en termes de **capacitats**
- La seqüenciació dels continguts constitueix un marc de referència **orientatiu**, no predeterminat

La funció és facilitar la concreció didàctica en una situació escolar específica, complexa i canviant

TRES NIVELLS:

- Objectius generals de l'etapa
- Objectius generals de l'àrea
- Adaptació dels objectius a la realitat escolar

3.1 El currículum: continguts

- Conjunt de sabers i formes culturals essencials per al desenvolupament i socialització dels alumnes
- Destaca **l'ús** de la llengua, la recepció i interacció textual i lectora
- Predominen aspectes pràctics i operatius
- No es refereixen només a aspectes cognitius, sinó que inclouen procediments i actituds
- Trenquen amb la concepció tradicional de caràcter academicista i conceptual .

3.1 El currículum: continguts

- Els continguts no s'identifiquen amb conceptes “acabats” sinó com la **construcció** d'aproximacions successives a l'objecte estudiat
- Els **procediments o destreses** esdevenen els continguts centrals al voltant dels quals s'organitzen els aprenentatges
- Els blocs de continguts són grans blocs amb múltiples **connexions**
- Els tres tipus de continguts (conceptuals, procedimentals i actitudinals) es treballen de forma **interrelacionada**
- Els aspectes **funcionals i d'ús** són l'eix de l'estructura
- Es renuncia a l'opció per blocs temàtics (ortografia, vocabulari...)

Elements clau del currículum (2007) (Introducció)

- Referent bàsic: adquisició competències
- Autonomia de centres
- Integració dels aprenentatges de l'alumnat
- Llengua vehicular: català
- Atenció a la diversitat: escola realment inclusiva
- Èmfasi: comprensió lectora, expressió oral, escrita i audiovisual, ús de les TIC i l'educació en valors.

3.1 Estructura del currículum (2007)

- Consideracions generals sobre l'etapa d'educació primària.
- Estructura de l'etapa.
- Objectius de l'educació primària
- Competències bàsiques
- Àrees
- Desplegament del currículum

Estructura del currículum (2007)

Interacció entre 2 línies d'acció

ÀREES

- Àmbit de llengües
- Con. Medi natural, social i cultural
- Educació artística
- Ed. Per al desenvolupament personal i la ciutadania
- Educació física
- Matemàtiques

COMPETÈNCIES

- Comunicativa ling i audio
- Artística i cultural
- Tract. Informació i c. digit.
- Matemàtica
- D'aprendre a aprendre
- Autonomia i iniciativa personal
- En el coneixement i la interacció amb el món físic
- Social i ciutadana

3.1 Àmbit de LLengües

- Integració d'aprenentatges a cicle inicial

- Treball conjunt per a les tres llengües:

- Llengua catalana i literatura
- Llengua castellana i literatura
- Llengua estrangera

CAL COORDINACIÓ

Ex: resum d'objectius i continguts i criteris
avaluació per a les llengües al cicle inicial (vist a
classe)

3.1 Competència plurilingüe i intercultural

“La capacitat d'utilitzar les llengües amb finalitats comunicatives i de prendre part en la interacció intercultural que té una persona que domina, en graus diversos, distintes llengües i posseeix experiència de diverses cultures”

Currículum (p. 31)

(cita directament el Marc Europeu comú de Referència per a l'aprenentatge, l'ensenyament i l'avaluació de llengües, 2001).

3.1 Parlants Plurilingües i interculturals

...cal:

l'assoliment de la competència plena en català, la llengua pròpia de Catalunya, i en castellà, com a garantia que l'escola proporciona als alumnes la competència que els cal per tenir les mateixes oportunitats; també el respecte per la diversitat lingüística i el desig d'aprendre altres llengües i d'aprendre de totes les llengües i cultures, i d'una manera totalment integrada l'assoliment del domini de les competències comunicatives audiovisuals i digitals necessàries per accedir autònomament i crítica a les tecnologies de la informació i comunicació i poder interpretar els missatges audiovisuals que formen part de la cultura dels infants i joves.

Currículum p. 30

3.3 L'avaluació a l'àrea de llengua

- * L'avaluació constitueix un altre component bàsic del currículum
- * La renovació de les pràctiques didàctiques pedagògiques passa necessàriament per la **transformació** de les pràctiques avaluadores.
- * L'avaluació ha de ser la reunió sistemàtica d'evidències amb la finalitat de determinar si en realitat es produeixen certs canvis (aprenentatges) en els alumnes
- * i ha de controlar també l'estadi d'aprenentatge en cada estudiant (*Chadwick, 1991*)

3.3 L'avaluació a l'àrea de llengua

- * L'avaluació guia i condiciona completament els aprenentatges dels alumnes.
- * Els alumnes saben detectar què s'haurà de fer per aprovar i actuen en conseqüència.

Gibbs i Simpson (2009)

- * Si els professors són facilitadors dels aprenentatges, han d'utilitzar també l'avaluació com a mitjà adequat i facilitador

- * **Mai** com a obstacle per a ells mateixos

- * No hauria d'existir l'avaluació sense aprenentatge

3.3 L'avaluació a l'àrea de llengua

Els tres eixos de l'avaluació

1. **Recollida sistemàtica d'informacions**
2. **Dirigida a prendre decisions**
3. **Relacionada amb uns valors de referència**
(estàndards que la societat accepta)

Neus Figueras (2005)

3.3 L'avaluació a l'àrea de llengua

Avaluació sumativa/certificativa = contracte social

Definició: sistema de mesura del rendiment i resultats d'uns aprenents amb l'objectiu de posar una qualificació.

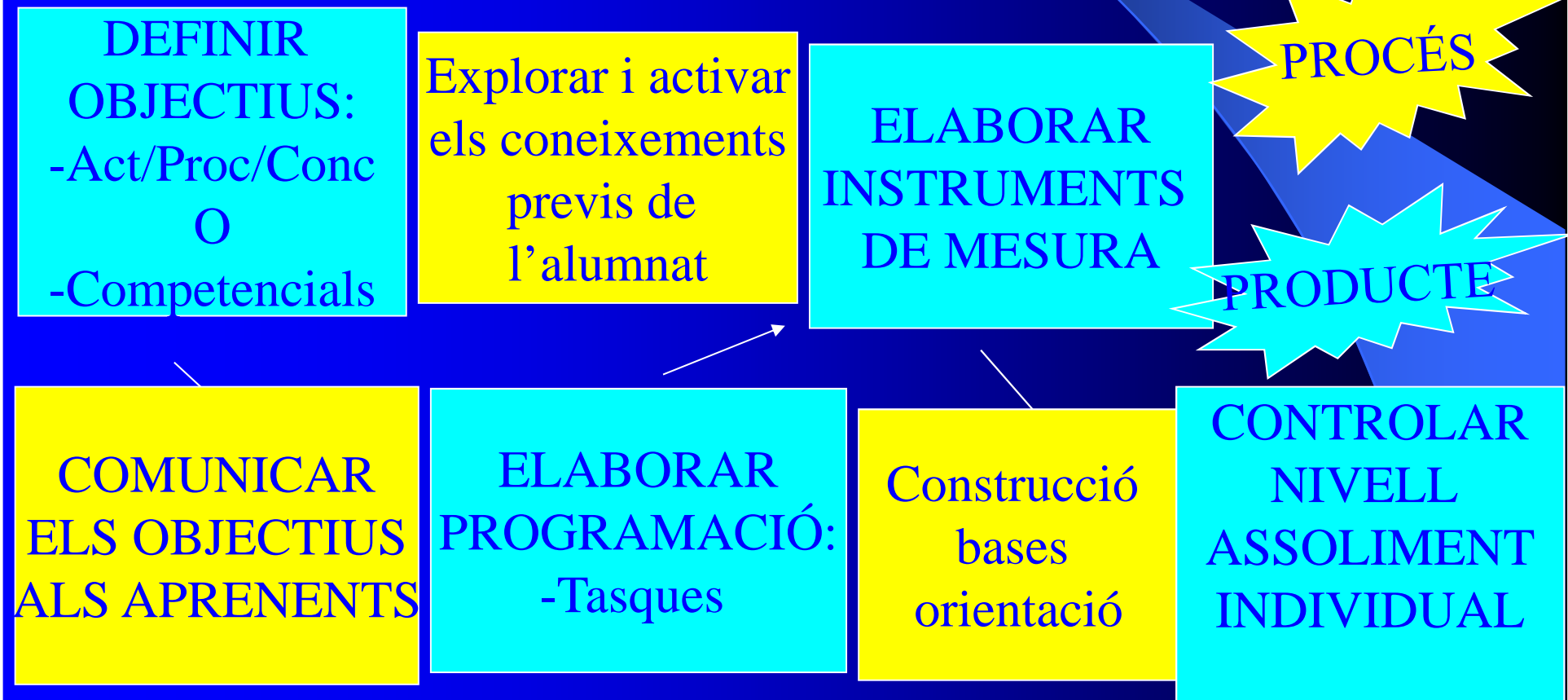

Avaluació certificativa: quin tipus d'instruments?

- Atenció al contingut: Què mesuren les activitats proposades? (competències / coneixements)
- Atenció als criteris: Què em servirà per posar nota i, per tant, definir el grau de capacitat?
 - Controls
 - Exercicis diversos (escriptura, reflexió lingüística, expressió oral...)
 - Dossiers, quaderns, portafolis...
 - Actituds (compromís amb la matèria, respecte a la div. ling...)
 - Fulls de control

3.3 Avaluació formativa

Definició: integra l'avaluació al procés d'aprenentatge de manera que es potencia el desenvolupament continuat de cada individu.

3.3 Avaluació formativa / formadora

- * L'avaluació *formativa* treballa amb la hipòtesi de la intervenció del professor, fa la regulació retroactiva dels aprenentatges, i el mestre n'és el responsable.
- * L'avaluació *formadora*, la més nova de les dues, té com a objectiu principal l'èxit de l'aprenentatge dels alumnes, facilita l'autoregulació, per ella mateixa és un instrument d'aprenentatge i aquesta és una diferència important amb l'avaluació formativa.

Nunziatti 1997

3.3 Avaluació formadora

- * Des de l'avaluació **formadora** s'elabora un projecte partint de la hipòtesi que:
 - si l'alumne coneix els **critèris** i **instruments** que s'utilitzen en l'avaluació, a través d'una **bona comunicació**, l'aprenentatge tindrà millor comprensió i més èxit
 - l'alumne podrà gestionar millor el que ha de fer

Què comporta l'acostament des de les competències?

- Tant l'avaluació certificativa com els primers acostaments de l'avaluació formativa incidien sobre **QUÈ SAP** l'alumnat.
- Ara es tracta d'avaluar:
 - Què sap fer amb allò que sap?
 - Ho pot activar en situacions diferents?
 - Com és capaç d'explicar allò que sap fer?

3.3 Instruments

- La dificultat d'avaluar competències és força semblant a la dificultat d'avaluar coneixements utilitzables fora del seu context d'adquisició.
- Si es creen **situacions d'aprenentatge autèntiques**, l'avaluació s'integra en el treball d'aprenentatge.
- Per acostar-nos a l'avaluació per competències cal preocupar-se d'avaluar **coneixements contextualitzats i mobilitzats.**

Perrenoud

3.3 Instruments

- El professor expert és una mena de *coach*: “**observador professional** dels alumnes en el seu treball”
- Instruments que potenciïn el **Diàleg metacognitiu** [*observació procés*]
 - Portafolis- llibretes:
 - Com els pensem?
 - Com treballem la gestió de l’error?
 - Com generem aquest diàleg metacognitiu i aquesta apropiació de criteris, sabers i competències?

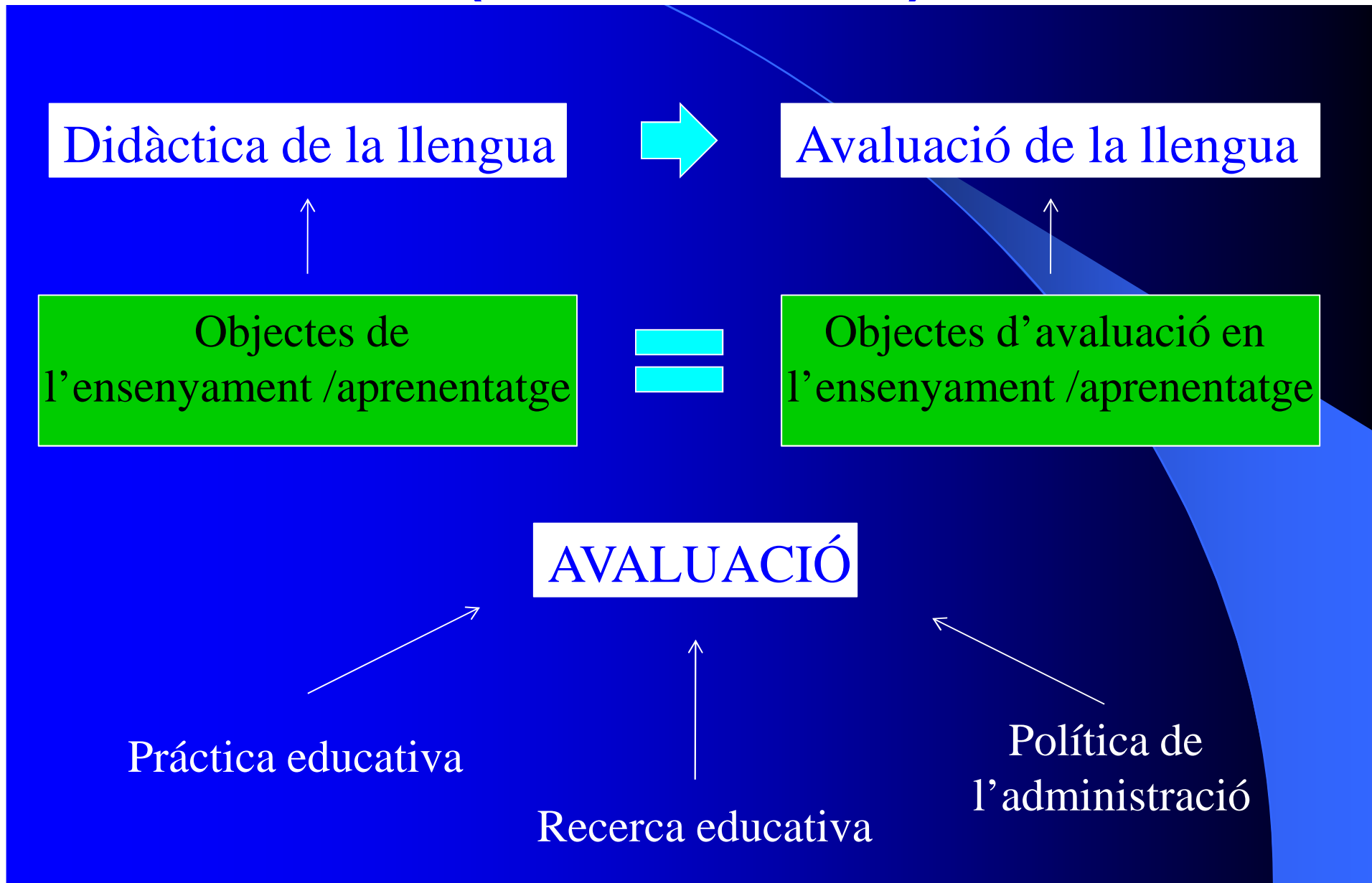
3.3 Pel que fa a prendre decisions

- Funció reguladora
- Funció certificativa
- **Autoavaluació:** en el fons, és l'autèntica finalitat de tota acció educativa, que l'alumne esdevingui autònom.

EXEMPLE REGULADORA/CERTIFICATIVA:

Anàlisi de la pauta d'avaluació que hem fet servir a la primera activitat

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües (Ribas, T., 2009)

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

- * Què ens aporta l'avaluació al coneixement i a la pràctica de l'ensenyament/aprenentatge de llengües?
- * Pot l'avaluació afavorir l'aprenentatge lingüístic dels alumnes?
- * Què hem de plantejar-nos des de la didàctica de la llengua per avançar en el terreny de l'avaluació?
- * Quins són els reptes més urgents que cal abordar?
- * On se situen les pràctiques innovadores?

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

* L'avaluació s'organitza a partir de **3 paràmetres**:

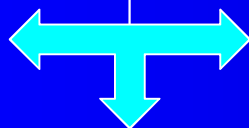
CONTEXT

FUNCIÓ

TIPUS DE
PROCEDIMENT

A l'aula:
docents,
aprenents
i famílies.

Sistema
educatiu:
reforma
curricular

Institució educativa:
decisiones del centre
o escola.

Reguladora

Orientativa

Caràcter
sumatiu

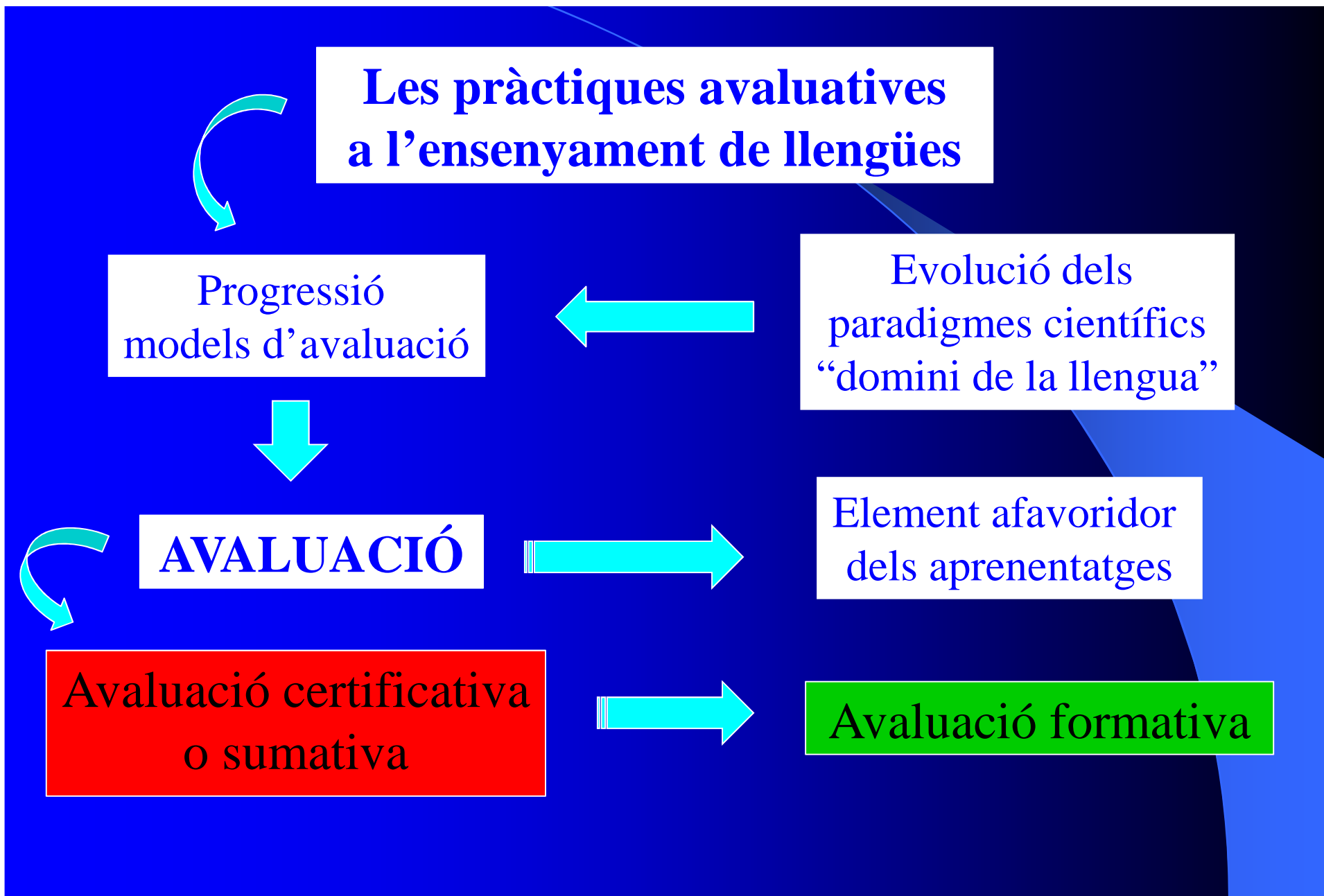
Certificativa

Caràcter descriptiu

Donar sentit a diferents indicis
recollits amb diferents
procediments

Caràcter
hermenèutic

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

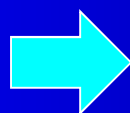
3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

~~Avaluació inicial~~

~~Avaluació formativa~~

~~Avaluació certificativa o sumativa~~

Avaluació formativa

Saber **com** i **què** aprenen els alumnes per ensenyar-los a progressar

Cal que les informacions que recollim diàriament a les aules, amb funció formativa i reguladora, puguin constituir la base de l'avaluació certificativa final.

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

Concepció social i constructivista de l'aprenentatge

3 aspectes rellevants de **l'avaluació formativa**:

Funció reguladora

Desencadena mecanismes d'influència i ajustament entre els diferents actors de la formació i els diferents processos. És interactiva.

Es tracta d'una avaluació continuada que s'insereix en la dinàmica de les seqüències d'ensenyament/aprenentatge i s'ajusta a les necessitats de cada moment.

Promou el guiatge, el control i l'ajustament de les activitats cognitives, afectives i socials, transformant les competències de l'aprenent. La finalitat és orientar les regulacions cap a una millora dels resultats de la formació.

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

Funció reguladora

Implicació activa de l'alumne en el procés d'avaluació.

Diàleg continuat entre alumnes i professor i negociació dels significats de l'avaluació.

Aprendre a usar els recursos i els instruments de l'entorn per gestionar millor el propi aprenentatge.

Cada situació d'ensenyament/aprenentatge integra en ella mateixa el concepte d'avaluació reguladora.

Ensenyament de la llengua

Implica el disseny de situacions didàctiques que promoguin les regulacions, és a dir, els processos interactius que permeten la retroalimentació i l'intercanvi.

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

Autoavaluació

Implicació del que aprèn en els processos d'avaluació .

Aprentatge autònom

Objectiu del procés d'ensenyament i aprenentatge

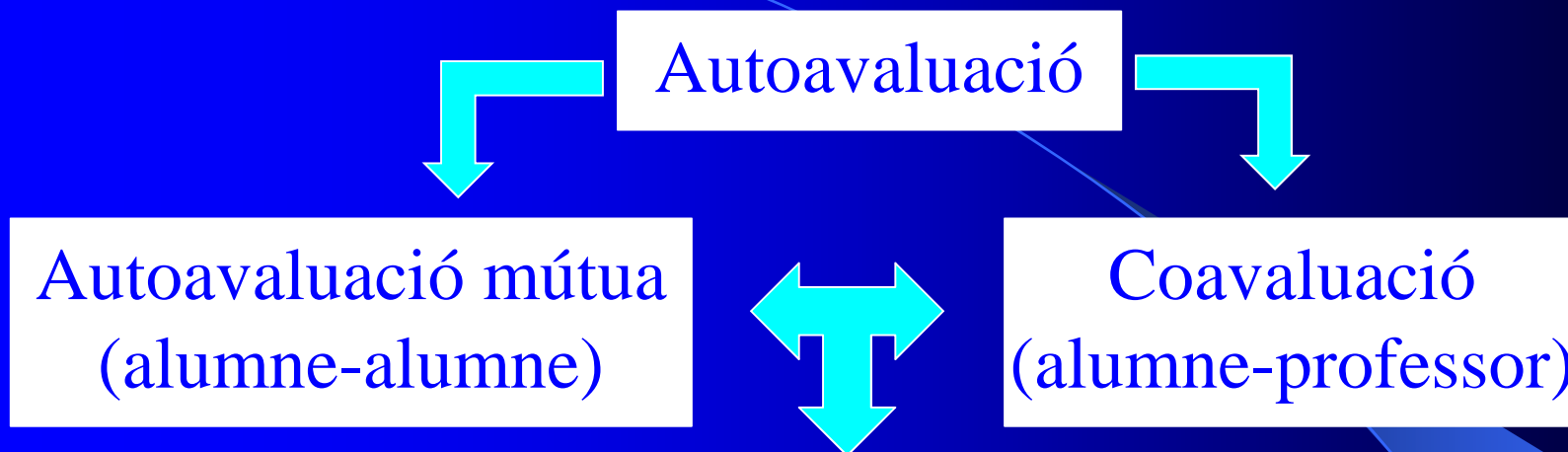

* Requereix ajustament progressiu dels papers de professor i alumne (actors de la formació) i el procés individual d'aprenentatge (interactivitat).

* Es tracta d'una avaluació continuada que s'insereix en la dinàmica de les seqüències d'ensenyament/aprenentatge i s'ajusta a les necessitats de cada moment i de cada alumne. **DIFÍCIL!!!**

* L'alumne s'ha d'apropriar dels criteris d'avaluació, dels instruments d'aprenentatge i de la gestió dels propis errors.

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

Espais d'interacció social que serveixen per a la regulació (amb la retroalimentació dels interlocutors i el guiatge del professor). Es poden interioritzar i donar pas a autoregulacions autònomes, metalingüístiques i metacognitives (que requereixen un control conscient sobre els processos de producció o de comprensió).

Avaluació formadora

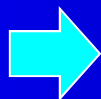
3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

Cal ensenyar a autoavaluar-se

Aprendre llengua i a parlar també de la llengua, dels textos...aprendre a explicitar els criteris que s'usen per decidir si podem quedar satisfets amb allò que estem produint o fent (ja sigui escrit, llegit, parlat o entés).

Portafolis

Conjunt extens i divers de pràctiques (escrites o orals) seleccionades amb una mateixa finalitat i que dona informació de l'evolució durant un període de temps determinat.

de l'ensenyant

de l'aprenent

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

Portafolis dels
alumnes

Crea situacions d'avaluació "autèntica", basades en indicis que provenen directament de l'ensenyament/aprenentatge reals, no d'activitats dissenyades artificialment.

Aprenentatge autònom

Objectiu de
l'ensenyament i
aprenentatge

Permet avaluar l'actuació dels estudiants en el si de les tasques complexes i contextualitzades amb sentit per a ells.

No tindria cap sentit construir un portafolis de peces deslligades, amb exercicis puntuals decidits només pel professor, sense cap participació activa de l'alumne!!!

3.3 L'avaluació i l'ensenyament de llengües

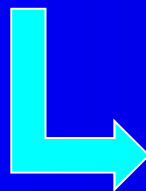
Autoavaluació

Portafolis

Plantejament didàctic:

Treball de la llengua a través d'activitats que promouen la interacció social, que potencien l'activació de processos metalingüístics i metacognitius, i que conceben la classe com una comunitat activa que negocia el sentit del que se li proposa i rols dels diferents participants.

Avaluació formadora

3.4 Avaluació externa: un currículum per lluitar contra el fracàs escolar

- Activitat 1:

A partir dels vostres coneixements, definiu la noció de “fracàs escolar”

Lectura dels set articles sobre les proves de 6è de primària. Comentari a partir del qüestionari.

Refer la definició de fracàs escolar.